

Šolske potrebešćine Marija Tičar

vseh vrst priporočaj cenj. učiteljstvu in sl. šolskim vodstvom

trgovina s papirjem in galanterijo
Ljubljana, Sv. Petra cesta šte. 26
(nasproti „Zlate kaplje“)

Zaloga Grubbauerjevih in Slatnar-
jevih zvezkov ter vseh priprav za
obratno-nadaljevalne šole.

Cene nizke! Postrežba točna!

proti Mladoturkom, katere dolžijo, da so oni krivi vseh neuspehov. Opaža se tudi sovražno gibanje proti tujcem. Bati se je revolucije in velikega mesarskega klanja.

Jubilejska samopomoč.

Umrl je tovariš Rajšp Matej, nadučitelj v pokoji; njegovemu dediču tov. Josipu Rajšpu, nadučitelju v Ormožu se je izplačalo 480 K, v smislu § 3. društvenih pravil.

Tekom tega tedna prejmete člani pok. žnice, potom katerih blagovolite plačati donesek v smislu § 4. društ. pravil za prihodnji slučaj smrti.

Tovariši in tovarišice! Pristopite k temu prekornemu društvu, prej ko moč.

Ker se bo vsled sklepa društvenega občnega zbora v Celju pristopnina k društvu precej zvišala imate sedaj še vsi priložnost, da še pod starimi pogoji pristopite k društvu.

Poleg doneskov določenih v §§ 4, 5 in 6 (skupaj 5 K 30 v), se plača še pristopnina, ki se ravna po starostnih letih in sicer:

od 20—25 let	2 K 50 v
od 25—30 let	5 K — v
od 30—35 let	10 K — v
od 35—40 let	15 K — v
od 40—45 let	20 K — v

Glede pristopa se je obrniti na načelnika tov. Ivana Schmeideka, učitelja v Krtni, pošta Dob pri Ljubljani.

Kranjske vesti.

—r— Iz šolske službe. Katarina Košiša se imenuje za suplentinjo v Moravčan, Josipina Kobal za suplentinjo v Studenem, Ciril Dekval za začasnega učitelja na Dvoru pri Žužemberku, Marija Lončar na zasebni dekliški šoli v Novem mestu.

—r— Kranjski deželni odbor in učiteljstvo. Leta 1911. se je vršil na ljubljanski obrtni šoli tritedenski merkantilni tečaj za izobrazbo učiteljev na obrtnih nadaljevalnih šolah. Tečaj je bil, seveda, zvezan s stroški, ker so morali učitelji-udeležniki tri tedne bivati v Ljubljani. Zaradi tega so prosili podpore pri deželnem odboru. Deželni odbornik, g. dr. Zajec, se je pohvalil, da ima še 1600 K na razpolago v take namene. Dogovorjeno je že bilo, da bodo dobili oženjeni učitelji z dežele po 120 K, neoženjeni pa 100 K in ljubljanski učitelji pa po 80 K, in sicer ne oziraje se na politično mišljenje dotičnega učitelja. Pa je prišel vrag in je zasejal ljuliko med pšenico. K g. dr. Zajcu je prišel tudi njegov zli duh, ki mu je nasvetoval, da učitelji naprednega mišljenja ne smejo dobiti podpore. In zgodilo se je tako. Zaradi zaslug dr. Zajčevega svetovaleca so dobili podporo samo tisti učitelji, ki so člani Sloimškove zveze! Gospoda deželnega predsednika prosimo, da vzame na znanje, kako strankarsko postopa deželni odbor z denarjem davkoplačevalcev napram naprednemu učiteljstvu.

Goriške vesti.

—g— Deželna kmetijska šola. Na slovenskem oddelku te šole je letos 44 učencev.

—g— Naš deželni šolski svet je imel sejo v turek; predsedoval je namestnik princ Hohenlohe.

Tržaške vesti.

—t— Nova šolska stavba družbe sv. Cirila in Metoda pri Sv. Jakobu. Tržaški Slovenci so praznovali znamenit naroden praznik: Pri novem šolskem poslopju družbe sv. Cirila in Metoda pri Sv. Jakobu so postavili zadnji kamen in poslopje slovesno izročili svojemu namenu. Veličastna stavba je to. Že odzunaj napravlja stavba s svojimi štirimi nadstropji, okusnimi dekoracijami in balkoni imponujoč vtisk. A kaj šele od znotraj, ko se človek takorekoč izgublja v vseh teh številnih prostorih. V šolskem poslopju je 24 učnih sob, so 4 kabineti, 2 pisarni, 2 posvetovalnici, 2 obednici za otroke, 1 telovadnica, 1 kopališče, 2 stanovanji za slugo, kuhinja za otroke in 1 soba za muzej; poleg vsega še potrebni stranski prostori. V šoli je

vedena tudi centralna kurjava. Vkljub temu, da italijanska večina naravnost razsiplje denar za šolske stavbe italijanskih mestnih šol, je naša šola pri Sv. Jakobu najmodernejše urejena šola Trsta. More se kosati celo z mestno šolo v ulici Ruggero Manna. Impozantna palača dela čast družbi sv. Cirila in Metoda, a bo v ponos tržaškim Slovincem posebe ter našemu narodu vobče. Saj je ta stavba sad požrtvovalnosti našega celokupnega naroda, saj je za stroške prispeval toliko bogatin s svojimi tisočaki kolikor siromašen delavec s svojimi v znoju prisluženimi vinarji. Delo za novo stavbo se je začelo dne 5. septembra 1911 s kopanjem temeljev, dne 13. novembra 1911 se je postavil temeljni kamen, dne 17. junija 1912 je bila stavba pod streho in sedaj je stavba, izvzemši nekaterih malenkosti in notranje oprave, gotova. Načrti so delo arhitekta Costaperaria, ki je tudi vse delo nadziral z veliko požrtvovalnostjo. Stavbna dela pa je izvršila domača tvrdka Martellanc in drugi, in sicer izvršila častno. Dočim stano pri mestni šoli v ulici Ruggero Manna vsaka soba 42.000 kron, stane pri naši šoli le 18.000 kron! Dokaz, da so vršili vsi: arhitekt, podjetnik in delavci najvestneje svojo dolžnost. Omeniti moramo še posebe, da so tekom gradnje tam zaposleni delavci nabrali za družbo med seboj 142 kron! Čast jim!

—t— Začetek italijanskega vseučilišča v Trstu. Sobotna »Soča« poroča v uvodnem članku, da se baje v kratkem začne predavanja na trgovski šoli Revoltella. Kuratorij zavoda poda svoje poročilo o načinu, kako se naj organizirajo ta predavanja. Potem se baje kmalu prične predavanja in se tako otvori italijanska pravna fakulteta v Trstu.

—t— Slovenske obrtne šole v Trstu. Predsednik in tajnik N. D. O. sta izročila namestniku princu Hohenlohu spomenico glede slovenskih obrtnih šol ter sta obširno utemeljevala veliko potrebo slovenskih obrtnih šol v Trstu. Gospod namestnik, ki je deputacijo prijazno sprejel, je priznal potrebo slovenskih obrtnih šol v Trstu z ozirom na razvoj industrije, ki zahteva v svojem obratu sposobnih, učenih moči. Gospod namestnik je dejal, da se je s tem vprašanjem že bavil ter da je zahteva Slovencev po slovenskih obrtnih šolah res upravičena. Obljubil je, da hoče posvetiti veliko pažnjo temu koristnemu vprašanju in gledati, da dobe Slovenci v Trstu čimprej potrebne obrtne šole.

—t— V šolo Družbe C. in M. pri Sv. Jakobu v Trstu hodi letos 1294 otrok. Pač ogromno število!

—t— Moderna sodba. Iz Trsta nam pišejo: Pred tukajšnjo deželno sodnijo se je morala zagovarjati Marija Perea, Francozinja, soproga Gastona, učitelja francozkega jezika v našem mestu. Bila je obtožena, da je dne 24. avgusta t. l. v prisotnosti nekega E. S., c. kr. oficijanta, njegove soproge in hišnega vratarja razžalila Njegovo Veličanstvo cesarja in avstrijsko državo, torej zločina in pregreška. Obtoženka je odločno zatirjala, da je nedolžna. Toda vse tri priče so pod prisego potrdile ovadbo in ponovile doslovno zločinske besede, katere je baje obtoženka izustila. Državni pravdnik dr. Zencovich je predlagal obsodbo v smislu obtožnice. Obtoženkin branitelj dr. Josip Mandič je predlagal popolno oprostitev obtoženke, češ, da iz izpovedi zaslišanih prič govori le strast in sovraštvo. Sodni dvor, kateremu je predsedoval sodni svetnik Minio, je proglasil sodbo, s katero se obtoženka oprošča vsake krivde in kazni. V razlogih je bilo rečeno, da sodni dvor vkljub soglasni izpovedbi treh pod prisego zaslišanih prič ni mogel zadobiti mirnega prepričanja, da bi bila obtoženka zakrivila predmetni zločin, zakaj jako neverjetno je, da se je dosedaj nekaznovana oseba izpozabila že tako daleč, zlasti če se pomisli, da med obtoženko in pričami ni vladalo največje prijateljstvo.

Splošni vestnik.

»Slovenec« je dne 19. oktobra t. l. namenoma napačno poročal, da je tovariš Štipko Jelenc, nadučitelj na Dvoru stalno upokojen. To ni res! Upokojen je le začasno zaradi bolezni za eno leto. Toliko v pojasnilo škodoželjnemu »Slovincu«.

III. slovenski protialkoholni kongres je preložen s 17. novembra na 29. in 30. de-

cember. Vzrok je ta, ker sedaj vojska vsó pozornost in zanimanje nase obrača. Tudi je odšel dr. Krajec, ki je imel na kongresu predavati, v Belgrad na pomoč. Do takrat je upanje, da se povrne in nam morda ve povedati kaj zanimivega iz Srbije, kjer je protialkoholno gibanje močno razvito. Kongres je tudi zato preložen na božične počitnice, da se ga bodo lažje udeležili učitelji in katehetje, za katere bodo v ponedeljek 30. decembra posebna predavanja.

Iz seje c. kr. okr. šol, sveta v Radovljici dne 26. okt. 1912. Predsednik naznani, kaj se je rešilo od zadnje seje predsedstvenim potom. — 12 učnih moči se predlaga v pomaknitev v višji plačilni razred. Priznajo se sledeče starostne doklade: II. starostna doklada učiteljici Jerici Zemljanovi v Boh. Bistrici; III. starostna doklada nadučitelju J. Baragi na Kor. Beli; IV. starostna doklada učiteljici E. Omanovi v Begunjah. — Ugodno se rešita dve prošnji za denarno podporo. — Priporoči se za ugodno rešitev prošnja šolskega vodstva v Boh. Bistrici za povišanje remuneracije za pouk na ekskurendni šoli v Nomenju. — Ukrene se vse potrebno, da se razširijo takoj dvorazrednica na Dovjem in trirazrednica v Gorjah v štirirazrednico. — Prošnji šolskega vodstva v Kranjskigori, da se uvede nerazdeljeni dopoldanski pouk, se ugodi le toliko, da se priporoča uvedbo takega pouka le v III. razredu. — Slednjič se odobri šest proračunov za leto 1913. — a.

Uspeh mednarodnega jezika Ido. Generalni tajnik »Deželnega pomožnega društva za bolne na pljučih na Kranjskem« dr. Démetér vitez Bleiweis-Trstenički je dobil te dni od c. kr. generalnega štabnega zdravnika dr. Hermanna v Gradcu naslednje pismo: »Večeceni gospod kolega! Kot star pristaš mednarodnega pomožnega jezika vobče in sedaj posebno reformiranega Esperanto (Ido), sem priobčil v reformiranem esperantskem jeziku Ido v esperantski reviji »Progreso«, izhajajoči v Parizu, članek »Protektio dil infanti kontre la tuberklozo« (Obramba otrok proti jetiki). Opiral sem se pri tem večinoma na razpravo, ki ste jo Vi, gospod kolega, o taistem predmetu svoj čas priobčili v ljubljanskih slovenskih dnevnikih. Sedaj pa sem dobil uposlan iz Novega Jorka angleški časnik »The New York Call«, v katerem je priobčen ta članek, preveden na angleški jezik, kar je gotovo dober dokaz koristi mednarodnega jezika, ki je v tem slučaju omogočil, da je popularni znanstveni članek, prvotno priobčen v slovenskem jeziku in v slovenskem časniku, potem mednarodnega jezika preveden na angleški jezik s pomočjo angleškega časopisa postal znan velikemu angleškemu svetu. Pred kratkim pa me je neki gospod Khun iz Jičina na Češkem zaprosil, da mu dovolim prevesti ta članek na češki jezik in ga priobčiti v češkem listu »Narodni Politika«. Veseli me, poročati vam o tem uspehu mednarodnega jezika Ido na edni strani in naših težnjah za boj proti tuberkulozi na drugi strani. Mednarodni jezik Ido je izvrsten občevalni pripomoček, ki se ga z lahkoto nauče vsi olikani krogi, osobito vsi oni, ki so se kdaj učili latinščine ali ki poznajo kak drug romanski jezik. Predsednik zveze »Unio di l' amiki di la linguo internacina« je znani učenjak in fizik profesor Ostwald v Lipskem. Idi ima namen, služiti kot občevalno sredstvo pri mednarodnih kongresih, razstavah itd. Kako važno je tako sredstvo in kak pomen ima ideja mednarodnega jezika, se vidi iz tega, da je v kratki dobi od leta 1901, sem Ido-delegaciji pristopilo 310 društev in 1250 vseučiliških profesorjev. C. kr. generalni štabni zdravnik dr. Hermann v Gradcu, rodem Slovenec, je eden najdelavnejših propagatorjev Ido-jezika v Avstriji in tajnik društva »Idosocieto« v Gradcu. Sicer pa imamo že slovensko učno knjigo Ido-jezika, ki jo je izdal učitelj Jakob Kovačič v Št. Vidu pod Juno na Koroškem. Knjigo je dobili za ceno 1 K pri izdajatelju in v knjigarnah.

Ameriški milijarderji. Alfred Vanderbilt bo prejel 20. oktobra na svoj 35. rojstni dan drugo polovico očetove dedščine. Doslej je imel »samo« 120 milijonov kron imetja, ki se bo sedaj podvojilo. Z ozirom na to poročajo novojorški listi o sedanjem imetju velikih ameriških finančnikov. Vsem načelju John D. Rockefeller s skoro 5000 milijoni kron, njemu slede Carne-

gie s 2400 milijoni, Morgan z enako vsoto, Villiam Rockefeller s 1200 milijoni in za temni George F. Backer, James B. Dulke, James Stillman, Henry C. Frick in William K. Vanderbilt, ki imajo imetja od 1200 do 800 milijonov kron. Alfred Vanderbilt bo ob svojem 35. rojstnem dnevu med navedenimi bogataši še vedno »ubog«. Novojorški listi prinašajo k tem številkam razne komentarje ter menijo, da se mora omejiti kopičenje imetja v rokah posameznikov. Kaj naj porečemo k temu mi, uboge učiteljske pare?

Mojstrski računar. Na zadnji seji »Royal Asiatic Society« v Kolombi so zbrani učenjaki strmeli nad izredno računarsko zmoglostjo dečka Arumugama. V nekaterih sekundah je rešil deček najbolj zamotane računske naloge. Ena od nalog se je n. pr. glasila: »Trgovca napravi veliko pojedino. Ima 173 gostov, vsakega gosta pogosti z merico riža. Od vsake merice pa dobi svetišče 17 procentov riža. Koliko zrnc riža je dobilo svetišče, če je bilo v vsaki merici 3,341.272 zrnc riža?« Čez tri sekunde je deček povedal odgovor: svetišče je dobilo 100,913.709 in 52 stotink zrnc riža. Seveda so gospodje, ki so dečka izpraševali, prej natančno izračunali nalogo. Rekli so mu, da se je zmotil za deset zrnc. Ali računarček je odločno zmajal z glavo in ostal pri svojem. Gospodje so še enkrat preračunali in se sedaj prepričali, da je trdil deček prav. Pri krajših nalogah je deček tako hitro računal, da je povedal že med napovedjo pravi rezultat.

Premije za otroke. Avstralski zvezni senat je sprejel zakon o materinstvu. Zakon določa premijo do 100 mark za vsakega otroka, ki se rodi v Avstraliji staršem belokožcem.

Šola za ladijske tesarje v Trzinu. Ustanovljena je taka šola in priglašeno okoli 80 učencev.

Turški tobak v Avstroogrski. Preteklo leto je dobila naša tobačna režija iz turških pokrajin tobaka v znesku 14 milijonov 700.000 kron.

Blažena Hrvaška! Uradne »Narodne Novine« so prinesle navidez povsem nedolžno vest, da je predsednik oddelka za nauk in bogočastje Jelačić odšel na dopust, a upravo tega oddelka da je prevzel upravitelj gospodarskega oddelka Žepič. Stvar je takale: brat komisarja Cuvaja je zahteval od šefa oddelka za nauk, da se mu izplača nezakonit povišek na plačo. Jelačić pa ni hotel napraviti te nezakonitosti. Dobri in svojega brata vredni brat je zatožil zato Jelačića pri najslavnejšem komisarju Slavku pl. Cuvaju! Ta je pozval Jelačića k sebi in odgovor. Jelačić pa je ostal pošten in je vnovič izjavil, da ne podpisuje take nezakonitosti. Nekoliko drugače korektni komisar je poslal Jelačića z mesta na dopust, in ta je dobil — dasi je na dopustu — takoj namestnika v osebi Žepiča, ki je seveda hitro storil to, kar je Cuvaj hoteli imeti.

Tujski promet in šolska mladina. S tujskim prometom bo po naročilu našega ministrstva na poljuden način seznanjati vbodoče tudi mladino v ljudskih šolah s primernim podukom in berili.

Razgled po šolskem svetu.

— Ameriški dijaki kot delavci. Američani s ponosom poudarjajo, da vlada na njihovih visokih šolah demokratiški duh ter navajajo kot dokaz za to, da se nobenemu dijaku ne šteje v sramoto, pač pa v čast, ako si ob počitnicah služi s trdim delom svoj denar, da more zmagovati stroške svojih študij. Številke, ki jih priobčujejo o pridobivanju denarja od strani dijakov velike in ugledne univerze Columbia, dokazujejo prepričevalno praktičnega duha delavnosti učeče se ameriške mladine. Dijaki Columbia-univerze so v teku šolskega leta, ki se je končalo leta 1911., prislužili 400 tisoč kron. Nekateri so si služili kruh kot policisti na podzemeljski železnici v Novem Jorku, Bostonu in Filadelfiji, drugi zopet kot natakarij ter pomivači posode itd. Nek jurist si je prislužil 800 K kot trgovski pomočnik pri nekem špeceristu na deželi; nekdo drugi je bil za drvarja v Kanadi, mnogo dijakov je igralo v orkestrih po kopališčih in eden, ki je potoval okolo z nekim kinematografskim gledališčem, si je pridobil 4800 K, s čimur je prekosil vse svoje tovariše. Columbia-univerza ne dela nobenega razločka med bogatimi in ubožnimi ter se v njenem poročilu izrečno poudarja, da je